

Activerende didactiek op het Vader Rijn College

Carla Diemont (docente biologie en verzorging onderbouw, Vader Rijn College, Utrecht)

Het Vader Rijn College is een multiculturele vmbo school in Utrecht, met verschillende manieren van lesgeven: het klassikale lesgeven, themaklassen zoals de taalklas voor kinderen met een ernstige taalachterstand en het Natuurlijke Leren.

Veel leerlingen hebben een taalachterstand en dat maakt activerende didactiek en taalgericht vakonderwijs noodzakelijk. De belangrijkste punten daaruit zijn voor de docent:

1. Communicatie: leerlingen laten praten over de stof, natuurlijk in het Nederlands.
2. Leerlingen het **vertrouwen** geven dat zij in staat zijn zelfstandig in groepjes te werken, waarbij zij ook nog hun **eigen creativiteit** kunnen toepassen en hun **eigen zwakke en sterke** punten ontdekken. Maar ook dat zij leren om hun **eigen problemen** op te lossen.
3. Praktische aanschouwelijke opdrachten
4. Een zelfde thema van verschillende kanten te benaderen (het boek, een interview, samen tekenen, een film enzovoort)

Hoe doe je dat in de praktijk?

Structuur

Geef leerlingen structuur zodat ze zich kunnen concentreren en er rust en een prettige sfeer heersen.

Dat betekent:

1. Een schoon en opgeruimd lokaal.
2. De tafelopstelling zodanig dat leerling en docent oogcontact hebben, bijv. 6 groepen van 4 met in het midden ruimte voor kringgesprekken. Het is op de eerste dag in de eerste klas aan leerlingen te leren hoe zij binnen 3 minuten zonder lawaai tafels en stoelen kunnen verschuiven.
3. Een vaste plek voor het lesmateriaal.
4. Een rustplek voor de docent om te kunnen observeren.

Organisatie groepswork

5. Er zijn verschillende manieren om groepjes in te delen:
 - a. Geef nummers. Alle gelijke nummers gaan in een groepje zitten.
 - b. Verdeel de klas in zwarte, blauwe en overige blokken. Deel deze weer verder in op kleur sokken, jongen, meisje, enzovoorts.
 - c. Laat kiezen uit onderwerpen. Elke leerling maakt een prioriteitenlijstje. Per onderwerp ontstaat een groepje.
 - d. Door docent uitgekozen leerlingen kiezen zelf groepjes (als je de klas langer kent en als je de leerlingen uit elkaar wilt houden).
6. Zorg voor een duidelijke opdracht op papier t.a.v. tijdsplanning, samenwerking, verwerkingsstof en toetsing.
7. Geef leerlingen bij het samenwerken rollen met eigen verantwoordelijkheid en onderlinge afhankelijkheid. Bijvoorbeeld: de opdracht is om samen een stuk tekst door te lezen. Leerling 1 is de lezer, leerling 2 is de schrijver van moeilijke woorden, leerling drie houdt de tijd in de gaten en bedenkt proefwerkvragen én leerling 4 is de coördinator en vat de uitkomsten samen voor de klas.
8. Wijs per groep vertegenwoordiger aan die contactpersoon naar docent is.
9. Maak per leerling of groepje een portfolio of map. Bewaar die op een centrale plek in school.

Voorbeelden

Hieronder volgen enkele concrete voorbeelden hoe leerlingen een onderwerp vanuit meerdere bronnen verkennen, en passant ook taalopdrachten maken, zoals moeilijke woorden zoeken,

samenvattingen, interviews, taalspelletjes maken en dergelijke. Ze vergaren zo ook kennis en presenteren wat ze weten en kunnen op een zichtbare manier (in de schoolkrant).

Voorkennis activeren

- een leerling tekent zijn beeld van het beenderstelsel en geeft zijn eigen benaming. Voor de tekening wordt een cijfer gegeven
- in groepjes van vier wordt de omtrek van een leerling nagetekend. Samen tekenen zij de beenderen en benoemen deze. Ze presenteren dat voor de klas.

Vergroten van woordenschat en kennis:

- Leerlingen vullen individueel en in groepjes vragenlijsten in, waarin ook spreekwoorden en andere woord oefeningen opgenomen zijn, zoals een woordspin;
- leerlingen spelen een spel ('stevigheid van een mens') om te oefenen met de vaktermen.

Kennis vergaren door onderzoek:

- Met behulp van een zelfgemaakte touwliniaal meten leerlingen bij elkaar de lengte op van hun botten. Ze zetten de gegevens in een tabel en maken daarvan een verslag.
- De docent kan kennis overdragen als een groepje er echt niet uitkomt of tijdens de presentaties.

Veranderende rol van de docent

1. De leraar wordt door activerende didactiek van prater een coach, die zorgt dat zijn organisatie in orde is.
2. De leraar als observator is erg belangrijk. Neem time-outs, rust momenten en observeer.
3. De leraar als grensbewaker: Regels als:
 - a. Als een groep presenteert, luisteren de anderen
 - b. Bij onderlinge problemen probeert de groep eerst zelf op te lossen
 - c. Leerlingen proberen eerst antwoord te krijgen op hun vragen
 - d. Goede leerlingen ondersteunen zwakkere groepjes

Conclusie

Voordelen van activerende didactiek:

- Vergroot hoeveelheid aangeboden lesstof
- Diversiteit in aanbod zorgt voor beklijving lesstof
- Bevordert zelfwerkzaamheid leerlingen
- Vergroot probleemoplossend vermogen bij leerlingen
- Bevordert rust van docent en daardoor van leerlingen
- Bevordert betrokkenheid van de docent bij leerlingen

Bevordert de waardering van de leerlingen voor hun schoolprestaties.